

Úsměv

Ve vztahu novorozence k matce (a eventuelně k otci či k dalším blízkým osobám) dochází po několik málo týdnech k jakési významné proměně, když něco, co dosud bylo ze strany dítěte spíše šklebem, se stane úsměvem. Matky dovedou tuto změnu velmi dobře zaznamenat a vědí, kdy už jde opravdu o úsměv. A teď přijdou biologové a ethologové, aby nás začali poučovat, že smysl dětského úsměvu spočívá v tom, že dítě nemá ani dost sil, ani dost podmínek k tomu, aby se matky přichytilo za kožich, jak to dělají malé opičky. (Srv. 3983, Desmond Morris, Nahá opice, Praha 1971, s. 72n.) Dítě křičí, aby se dovolalo rodičů, ale „jakmile se k nám matka obrátí, musíme něco udělat, abychom si ji udrželi“ - „potřebujeme vytvořit nějakou náhradu za toto přitulení, která by matku odměnila a přiměla ji, aby se rozhodla u nás déle zůstat. Tímto prostředkem je úsměv.“ (73) Takový autor je do té míry absorbován a takřka ujařmen zcela určitým způsobem vědecké schematizace a schematického modelování, že mu zcela uniká základní věc: matka dovede rozpoznat, kdy se škleb na tváři dítěte úsměvu jen podobá a kdy to už je opravdový úsměv. Ten je totiž už formou komunikace. Tak, jako by bylo nesmyslné veškeré jazykové projevy v mezilidských vztazích interpretovat jako náhražku nějaký přímějších, eventuelně instinktivních kontaktů, tak je nesmyslné úsměv chápat jako náhražku přitulení malé opičky k její matce.

(Písek, 950510-3.)